

1. Θέμα του Διαγωνισμού:

«Φιλοσοφία και Τεχνολογία»

Η φιλοσοφία ως στοχασμός πάνω στους όρους ζωής και ύπαρξης του ανθρώπου επικεντρώνεται στη συνυφασμένη με την ιδιαίτερη νοημοσύνη του ανθρώπου ανάπτυξη τεχνολογιών που διαμορφώνουν τις συνθήκες του βίου. Η φύση ως πλαίσιο πραγμάτωσης της ανθρώπινης κατάστασης αποτελεί το πεδίο όπου το ζώο που κοπιάζει (animal laborans) εξελίσσεται σε άνθρωπο τεχνουργό (homo faber). Ο άνθρωπος δεν είναι όμως απλά χρήστης εργαλείων ως μέσων για την πραγμάτωση πρακτικών σκοπών, αλλά κυρίως ένα ον, το οποίο συλλαμβάνει, εφευρίσκει και δημιουργεί παραγωγικά ως ποιητικό αίτιο υλικά αντικείμενα, προκειμένου αυτά να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες του. Επομένως το ίδιο το φυσικό περιβάλλον αναδιαμορφώνεται μέσω της τεχνολογίας σε ένα κατακυριευμένο χώρο εγκατάστασης ανθρώπινων κοινωνιών. Υπό το ανωτέρω πρίσμα ανακύπτει μια σειρά ερωτημάτων που αφορούν τη σχέση του ανθρώπινου βίου με την ικανότητα του ανθρώπινου νοείν προς το τεχνο-λογείν:

α) οντολογικά ερωτήματα, σχετικά με την αυτονόμηση του «φυσικού ανθρώπου» από τον περιβάλλοντα «φυσικό κόσμο». Καταλαμβάνει ο άνθρωπος ως «ζώον λόγον έχον» και ως «μηχανικός του κόσμου» ένα ιδιαίτερο οντολογικό στάτους σε σχέση με το οργανικό και ανόργανο περιβάλλον; Πόσο απελευθερωτική είναι η τεχνολογία σε σχέση με την υπαγωγή του ανθρώπου σε φυσικές αιτιότητες;

β) γνωσιοθεωρητικά ερωτήματα, σχετικά με την υφή του κόσμου που καλείται να διαχειρισθεί ο άνθρωπος. Εάν ο κόσμος έχει μια συγκεκριμένη δομή, πώς η ανθρώπινη νοημοσύνη μπορεί να αντιστοιχηθεί συστηματικά προς αυτή; Πώς η αντίληψη για την μαθηματική, γεωμετρική, μηχανική ή άλλη δομή του κόσμου οδηγεί σε ένα τεχνολογικό πολιτισμό της εποχής μας;

γ) ηθικά ερωτήματα, σχετικά με τα όρια έρευνας, ανάπτυξης και εφαρμογής νέων τεχνολογιών που μεταβάλλουν ριζικά τις παραδοσιακές σχέσεις των ανθρώπων καθώς και το ίδιο το περιβάλλον του βίου. Πώς μπορούν ηθικές αξίες να σταθμισθούν με τρόπο που να επιτρέπει την απόλαυση των ωφελημάτων της τεχνολογίας χωρίς να κλονίζονται οι ηθικές βάσεις της συμβίωσης των ανθρώπων μεταξύ τους και παράλληλα το σεβασμό του φυσικού περιβάλλοντος;

δ) πολιτικά ερωτήματα, σχετικά με την συναρμογή γνώσης και εξουσίας μέσω της ανάπτυξης της τεχνολογίας. Εάν η γνώση αποτελεί εν τοις πράγμασι εξουσία, πώς η ίδια η άσκηση εξουσίας μεταβάλλεται από την τεχνολογία σήμερα; Ποια η σχέση προσωπικής ελευθερίας, ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ψηφιακής κοινωνικότητας;

Η τεχνολογία είναι ως εκ τούτου όχι ένα «πραξολογικό έτερον» σε σχέση με την ύπαρξη αλλά αχώριστα δεμένη με την ίδια την ανθρώπινη συνείδηση. Ο άνθρωπος ή είναι τεχνουργός ή δεν είναι άνθρωπος!

2. Βιβλιογραφία

Αριστοτέλης. *Φυσικά*, Βιβλίο Β, μτφρ. Βασίλης Κάλφας, Εκδόσεις Νήσος: Αθήνα (2016). Κεφάλαια 1, 3 και 8, 9.

Άρεντ, Χάνα. *Η ανθρώπινη κατάσταση (Vita Activa)*, μτφρ. Στέφανος Ροζάνης, Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος, Εκδόσεις Γνώση: Αθήνα (1η έκδοση 1986). Κεφάλαια 3 και 4.

Ιντε, Ντον. *Φιλοσοφία της Τεχνολογίας*, μτφρ. Νίκος Πλεύρης, Δημήτρης Παπαγιαννάκος, Paragon House: Αθήνα (2004).

Μαμφορντ, Λιούις. *Τέχνη και Τεχνική*, μτφρ. Βασίλης Τομανάς, Εκδόσεις Νησίδες: Θεσσαλονίκη (2011).

Σέννερτ, Ρίτσαρντ. *Ο Τεχνίτης*, μτφρ. Βασίλης Τομανάς, Εκδόσεις Νησίδες: Θεσσαλονίκη (1η έκδοση 1997).

Χάιντεγκερ, Μάρτιν, *Περί πολιτικής, Περί αλήθειας, Περί Τεχνικής*, μτφρ. Δημήτρης Τζωρτζόπουλος, Εκδόσεις Ηριδανός: Αθήνα (2011). Μέρος δεύτερο, 5.

Χάμπερμας, Γιούργκεν. 'Τεχνική και Επιστήμη ως ιδεολογία', στο Jürgen Habermas, *Κείμενα γνωσιοθεωρίας και κοινωνικής κριτικής*, μτφρ. Αντώνης Οικονόμου, Αθήνα: Πλέθρον, (1990).